

LATVIJAS REPUBLIKAS CENTRĀLĀ VĒLĒŠANU KOMISIJA

Smilšu iela 4, Rīga, LV-1050 · <http://www.cvk.lv> · Tālrunis: 25494995 · E-pasts: cvk@cvk.lv

Rīgā

Instrukcija Nr. 10
2026. gada 12.martā

(prot. Nr. 5 4.§)

Vēlēšanu un nobalsošanu novērošanas instrukcija

*Izdota saskaņā ar
likuma "Par Centrālo vēlēšanu komisiju"
5. pantu*

I. Prasības pilnvarotam novērotājam un pilnvarošanas kārtība

1. Vēlēšanu un nobalsošanu (turpmāk — vēlēšanas) norisi normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā var novērot:
 - 1.1. Centrālās vēlēšanu komisijas locekļi un tās pilnvarotas personas;
 - 1.2. pašvaldības vēlēšanu komisijas locekļi un šo komisiju pilnvarotas personas;
 - 1.3. citas pilnvarotas personas:
 - 1.3.1. Saeimas, Eiropas Parlamenta un pašvaldību vēlēšanās — politisko partiju un politisko partiju apvienību, kuras ir iesniegušas kandidātu sarakstu attiecīgā vēlēšanu apgabalā;
 - 1.3.2. tautas nobalsošanā — politisko partiju un politisko partiju apvienību;
 - 1.3.3. vietējās pašvaldības referendumā — pašvaldības referenduma ierosināšanas iesnieguma iesniedzēja;
 - 1.4. plašsaziņas līdzekļu pārstāvji.
2. Vēlēšanu novērošanai šīs instrukcijas 1.3. apakšpunktā minētie pilnvarotāji var pilnvarot Latvijas Republikas pilsoņus, kuri vēlēšanu dienā ir sasnieguši 16 gadu vecumu.
3. Centrālās vēlēšanu komisijas pilnvarojuma saņemšanai vēlēšanu novērošanai var pieteikties:
 - 3.1. Latvijas Republikas pilsoņi, kuri vēlēšanu dienā ir sasnieguši 16 gadu vecumu un apguvuši Centrālās vēlēšanu komisijas mācību kursu vēlēšanu pilnvarotiem novērotājiem (turpmāk — novērotāji);
 - 3.2. organizāciju un citu institūciju pārstāvji, kurus uzaicinājusi Centrālā vēlēšanu komisija;
 - 3.3. starptautisku organizāciju un citu ārvalstu institūciju pārstāvji, kurus uzaicinājusi Ārlietu ministrija.
4. Centrālās vēlēšanu komisijas pilnvarojuma saņemšanai šīs instrukcijas 3.1. apakšpunktā minētās personas ne vēlāk kā divas nedēļas pirms vēlēšanām elektroniski iegūst pilnvarojumu vēlēšanu mācību platformā vai iesniedz noteiktas formas pieteikumu (pielikums) Centrālajai vēlēšanu komisijai, norādot vēlamo vēlēšanu iecirkni (Nr., nosaukums, adrese).
5. Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs izskata pieteikumus un izdod pilnvarojumu novērot vēlēšanu norisi noteiktā vēlēšanu iecirknī vai atsaka tā izdošanu.

6. Pašvaldības vēlēšanu komisijas pilnvarojuma saņemšanai vēlēšanu novērošanai attiecīgās pašvaldības teritorijā var pieteikties:
 - 6.1. Latvijas Republikas pilsoņi, kuri vēlēšanu dienā ir sasnieguši 16 gadu vecumu un apguvuši Centrālās vēlēšanu komisijas mācību kursu vēlēšanu novērotājiem;
 - 6.2. organizāciju un citu institūciju pārstāvji, kurus uzaicinājusi attiecīgās pašvaldības vēlēšanu komisija.
7. Pašvaldības vēlēšanu komisijas pilnvarojuma saņemšanai šīs instrukcijas 6.1. apakšpunktā minētās personas ne vēlāk kā divas nedēļas pirms vēlēšanām iesniedz noteiktas formas pieteikumu (pielikums) pašvaldības vēlēšanu komisijai, norādot vēlamo vēlēšanu iecirkni (Nr., nosaukums, adrese).
8. Šīs instrukcijas 7. punktā minēto pieteikumu izskata un pilnvarojumu izdod vai atsaka tā izdošanu attiecīgās pašvaldības vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs.

II. Novērotāja tiesības un pienākumi

9. Novērotājam ir tiesības novērot vēlēšanu norisi, tostarp:
 - 9.1. iesniedzot pieteikumu, izvēlēties jebkuru vēlēšanu iecirkni novērošanai;
 - 9.2. novērot vēlēšanu kastes aizzīmogošanu, pierakstīt un fotografēt vēlēšanu kastes plombu numurus;
 - 9.3. netraucējot vēlēšanu iecirkņa komisijas darbu, uzdot jautājumus vēlēšanu iecirkņa komisijas locekļiem un citiem novērotājiem, kā arī atbildēt uz jautājumiem par savu darbību, uzdot jautājumus un atbildēt uz vēlētāju jautājumiem (izņemot jautājumus, par ko balsoja vai plāno balsot);
 - 9.4. iepazīties ar vēlēšanu gaitas žurnālā veiktajiem ierakstiem, netraucējot vēlēšanu iecirkņa komisijas darbu;
 - 9.5. vērsties pie vēlēšanu iecirkņa komisijas priekšsēdētāja ar mutisku vai rakstveida priekšlikumu vai iebildumu par balsošanas gaitu, sūdzību par varbūtējiem normatīvo aktu pārkāpumiem un saņemt atbildi no vēlēšanu iecirkņa komisijas priekšsēdētāja;
 - 9.6. pārliecināties, ka priekšlikums vai sūdzība un sniegtā atbilde tiek reģistrēta vēlēšanu gaitas žurnālā;
 - 9.7. ja pārkāpums netiek novērsts, vēlēšanu iecirkņa komisijas priekšsēdētājs nesniedz atbildi vai reģistrēšana tiek atteikta, vērsties pašvaldības vēlēšanu komisijā;
 - 9.8. novērot ārpus sava vēlēšanu apgabala balsojušo vēlētāju reģistrācijas aplokšņu šķirošanu;
 - 9.9. novērot vēlētāju balsošanu, kuri ieradušies pie ēkas, kur ierīkots vēlēšanu iecirknis, taču kustības traucējumu dēļ nespēj iekļūt vēlēšanu telpā;
 - 9.10. novērot izbraukuma balsošanu un balsošanu vēlētāju atrašanās vietā, iepriekš uzzināt šīs balsošanas laiku un nākamo adresi, kur notiks balsošana. Vēlētājam ir tiesība aizliegt novērošanu savā dzīvesvietā;
 - 9.11. būt klāt vēlēšanu iecirkņa komisijas atklātajā sēdē, kurā vēlēšanu iecirkņa komisija veic balsu skaitīšanu;
 - 9.12. saņemt informāciju par kandidātu balsu skaitīšanas kārtību un izmantoto metodi;
 - 9.13. pārliecināties, ka balsu skaitīšanas protokola dati atbilst balsu skaitīšanas piezīmēs fiksētajiem rezultātiem (piemēram, apskatot projekcijas ekrānā, kopsavilkuma lapā vai vēlēšanu gaitas žurnālā), un fotografēt balsu skaitīšanas piezīmes, balsu skaitīšanas protokola skaitliskos rādītājus un ekrānu, kurā tiek ievadīti balsu skaitīšanas rezultāti, ciktāl tas nepieciešams, lai pārliecinātos par šajā punktā minēto atbilstību;
 - 9.14. uzzināt balsu skaitīšanas rezultātus uzreiz pēc tam, kad vēlēšanu iecirkņa komisija tos apstiprinājusi;
 - 9.15. aizzīmogot ar savu zīmogu saiņus, kuros iesaiņoti vēlēšanu materiāli pēc balsu skaitīšanas, vai parakstīties uz tiem.
10. Novērotājam ir šādi pienākumi:

- 10.1. iepazīties ar vēlēšanu procesu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem;
- 10.2. uzsākot pildīt novērotāja pienākumus (piemēram, vēlēšanu iecirknī, reģistrācijas aploksņu šķirošanas vietā utt.), uzrādīt personas apliecināšu dokumentu, pilnvaru vai citu amata tiesības un pienākumus apliecināšu dokumentu (piemēram, amata apliecība, darba apliecība u.c.), kā arī citas nepieciešamās atļaujas (piemēram, atļauja ieslodzījuma vietas apmeklēšanai);
- 10.3. nēsāt novērotāja apliecību redzamā vietā un nodot to atpakaļ vēlēšanu iecirkņa komisijai, beidzot novērošanu attiecīgajā iecirknī;
- 10.4. novērot balsošanu un balsu skaitīšanu, lai gūtu pārliecību par to atbilstību normatīvo aktu prasībām;
- 10.5. ievērot vēlēšanu iecirkņa komisijas priekšsēdētāja norādījumus;
- 10.6. izturēties ar cieņu pret vēlētajiem un viņu tiesībām izdarīt brīvu izvēli, pret vēlēšanu iecirkņa komisijas locekļiem un viņu darba pienākumiem;
- 10.7. ievērot aizklātas balsošanas principu un vēlētāju tiesības uz privātumu. Lai ievērotu citu personu tiesības uz viņu personas datu aizsardzību, informācija, ko novērotājs ieguvīs, piekļūstot personas datiem, izmantojama tikai novērotāja pienākumu veikšanai;
- 10.8. aizliegts ietekmēt vēlētāju izvēli, paust savus politiskos uzskatus un aģitēt;
- 10.9. nekavējoties informēt vēlēšanu iecirkņa komisijas priekšsēdētāju, ja pamana kļūdas vai varbūtējus pārkāpumus vēlēšanu iecirkņa komisijas darbā;
- 10.10. neveikt personas datu papildus apstrādi, t.i., tādu datu apstrādi, kura neizriet no vēlēšanu procesā iesaistīto amata pienākumiem vai neatbilst vēlēšanu procesu reglamentējošo normatīvo aktu prasībām, ieskaitot ievākšanu, glabāšanu, pārsūtīšanu, nodošanu, neatkarīgi no apstrādes līdzekļu formas un veida.

III. Novērošanas kārtība

11. Novērotāji savā darbībā balstās uz normatīvajos aktos noteiktajām tiesībām un pienākumiem. Novērotāju spriedumiem jābūt balstītiem uz precīzu informāciju, nodalot subjektīvos faktorus no objektīvām liecībām.
12. Novērotāji seko, lai balsošana un vēlēšanu iecirkņa vēlēšanu komisijas rīcība atbilst vēlēšanu likumiem un Centrālās vēlēšanu komisijas instrukcijām — vēlēšanu kastes aizzīmogošana, dokumentu pārbaude pie ieejas, vēlētāju reģistrēšana, vēlēšanu materiālu izsniegšana, balsošanas aizklātums, aploksņu ievietošana vēlēšanu kastē, balsu skaitīšana u.c. ar vēlēšanu procesu saistītas darbības.
13. Vēlēšanu iecirkņa komisija novērotājiem ierāda uzturēšanās vietu. Balsu skaitīšanā ieteicams vienu balsu skaitīšanas galdu malu atstāt brīvu novērotāju vajadzībām.
14. Novērotāji atrodas tādā attālumā no vēlēšanu iecirkņa komisijas locekļiem un vēlētajiem, lai netraucētu balsošanu un balsu skaitīšanu. Ieteicama distance ne tuvāk kā izstieptas rokas attālumā. Novērotāji nedrīkst traucēt vēlētāju plūsmu.
15. Novērotāji nedrīkst ar skaļu uzvedību traucēt vēlēšanu iecirkņa komisiju un vēlētajus. Novērotāji drīkst klusi sarunāties.
16. Novērotājs drīkst brīvi atstāt vēlēšanu iecirkni, katreiz nodevis atpakaļ vēlēšanu iecirkņa komisijai novērotāja apliecību (šī instrukcijas 10.3. punkts). Lai novērotu balsu skaitīšanu, jāierodas līdz tās sākumam. Balsu skaitīšanas laikā vēlēšanu iecirkni slēdz, novērotājs drīkst īslaicīgi iziet no balsu skaitīšanas telpas, nepametot ēku, kurā notiek balsu skaitīšana. Ja novērotājs balsu skaitīšanas laikā atstāj vēlēšanu iecirkni, viņu atpakaļ vairs neielaiž.
17. Vēlēšanu iecirkņa komisija nenodrošina novērotājus ar transportu izbraukuma balsošanā un balsošanā vēlētāju atrašanās vietā.
18. Ja novērotājam ir pierādījumi, ka varētu būt notikuši tādi nozīmīgi vēlēšanu procesa pārkāpumi kā, piemēram, balsu pirkšana vai balsu viltošana, tas vēršas Valsts policijā vai Valsts drošības dienestā un par to informē vēlēšanu iecirkņa komisijas priekšsēdētāju.

19. Ja novērotājs neievēro šajā instrukcijā noteikto kārtību, vēlēšanu iecirkņa komisijas priekšsēdētājam ir tiesības izraidīt no vēlēšanu iecirkņa novērotāju, ja nepieciešams, vēršoties policijā.

IV. Filmēšana, fotografēšana vēlēšanu iecirknī, vēlētajā atrašanās vietā

20. Novērotāji drīkst filmēt un fotografēt vēlēšanu iecirknī, par to informējot vēlēšanu iecirkņa komisijas priekšsēdētāju, ja tas netraucē vēlēšanu iecirkņa komisijas darbu, ievērojot vēlēšanu aizklātuma un personas datu aizsardzības principus, kā arī aizliegumu veikt papildus personas datu apstrādi.
21. Novērotāji drīkst filmēt vai fotografēt personas, ja iegūta nepārprotami izteikta personas piekrišana tās personas datu apstrādei (fotografēt, filmēt).
22. Novērotājs, ievācot citu personu datus fotografēšanas vai filmēšanas veidā, tiek uzskatīts par datu pārzini un pilnībā izpilda normatīvo aktu prasības, kas reglamentē tiesisku datu apstrādi — pildot novērotāja pienākumus, novērotājam nav savu privāto vai mājsaimniecības mērķu datu apstrādei.
23. Novērotāji, kuri novēro balsošanas norisi vēlētajā atrašanās vietā, drīkst filmēt vai fotografēt tikai, ja vēlētajam izskaidrotas viņa tiesības un saņemta nepārprotama atļauja.
24. Pirms fotografēšanas un filmēšanas vēlētajā dzīvesvietā novērotājs informē vēlētāju par:
- 24.1. nolūku, tiesisko pamatu, datu pārzini un kontaktiem saziņai ar attiecīgo pārzini;
 - 24.2. datu saņēmēju un iegūto datu izmantošanu, kā arī paredzamo apstrādes ilgumu;
 - 24.3. iespēju pieprasīt piekļuvi saviem datiem vai pieprasīt datu labošanu vai dzēšanu, vai apstrādes ierobežošanu attiecībā uz sevi, vai iebilst pret apstrādi, kā arī informēt, ka vēlētajam ir tiesības uz datu pārnesamību.
25. Slimnīcās, pansionātos, sociālās aprūpes centros un ieslodzījuma vietās balsošanas norisi un vēlētajus filmēt, fotografēt ir aizliegts.

V. Noslēguma jautājums

26. Atzīt par spēku zaudējušu Centrālās vēlēšanu komisijas 2025. gada 10. februāra instrukciju Nr. 4 “Vēlēšanu un tautas nobalsošanas novērošanas instrukcija”.

Centrālās vēlēšanu komisijas
priekšsēdētāja vietniece

Iveta Blaua

Centrālās vēlēšanu komisijas
sekretārs

Ritvars Eglājs

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU
UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

PIETEIKUMS

_____ vēlēšanu komisijai
202__ . gada _____ vēlēšanu novērošanai

VĀRDS	UZVārds
DZIMŠANAS DATUMS	PERSONAS KODS
□□.□□.□□□□.	□ □ □ □ □ □ - □ □ □ □ □
TĀLRUNIS	E-PASTA ADRESE

VĒLAMĀIS VĒLĒŠANU IECIRKNIS NOVĒROŠANAI
Iecirknis Nr.:
Nosaukums:
Adrese:

- ☐ Piekrītu šajā veidlapā norādīto personas datu apstrādei
- ☐ Esmu iepazinies ar Vēlēšanu un tautas nobalsošanas novērošanas instrukciju un apņemos to ievērot!

DATUMS	PARAKSTS	ATŠIFRĒJUMS
*		

* Dokumenta rekvizītus "paraksts" un "datums" neaizpilda, ja elektroniskais dokuments ir sagatavots atbilstoši normatīvajiem aktiem par elektronisko dokumentu noformēšanu.

Parakstīts pieteikums iesniedzams attiecīgajā vēlēšanu komisijā vai, parakstīts ar drošu elektronisko parakstu, nosūtāms oficiālajā e-adresē vai uz vēlēšanu komisijas e-pasta adresi